

Biblioteksverksamheten - förstudie

Revisionsrapport nr 14 2025

Ansvarig verksamhet	Revisionskontoret
Kontakt	Anders.Marmon@regionvarmland.se, 010-831 41 35
Datum	2025-11-20
Diarienummer	Rev/25030
Region Värmland Regionens hus 651 82 Karlstad	

Innehåll

1. Inledning	4
1.1 Syfte och frågeställningar	4
1.2 Avgränsning.....	4
1.3 Revisionskriterier	4
1.4 Ansvarig nämnd.....	5
1.6 Metod.....	5
2. Resultat.....	5
2.1 Biblioteksverksamheten i Region Värmland.....	5
2.2 Vilken organisatorisk tillhörighet har biblioteksverksamheten i regionen?	6
2.3 Vilka målsättningar finns för regionens biblioteksverksamhet?	8
2.4 Vilka dokument, riktlinjer och rutiner finns avseende biblioteksverksamheten?	8
2.5 Hur sker uppföljning och återrapportering, avseende biblioteksverksamheten till tjänstemannaledning och till politisk ledning?	8
2.6 Hur har arbetet med framtagandet av ny biblioteksplan organiserats?	9
3. Sammanfattande bedömning	10
4. Källor:.....	11

1. Inledning

Regionens revisorer har ansvar för att genomföra årlig granskning av regionens samtliga verksamheter. Utifrån detta uppdrag och ansvar har regionens revisorer utarbetat dokumentet "Granskningsstrategi" i vilket de beskrivit de områden som revisorerna främst ska fokusera på under innevarande mandatperiod. Baserad på granskningsstrategin gör revisorerna en årlig riskbedömning och revisionsplan. I "Revisionsplan 2025" ingår en förstudie av biblioteksverksamheten i Region Värmland. Förstudien ska också innefatta arbetet med framtagandet av ny biblioteksplan.

Inom organisationen Region Värmland finns tre typer av biblioteksverksamhet: den regionala biblioteksverksamheten och den läs- och litteraturfrämjande verksamheten inom kulturavdelningen, Region Värmlands folkhögskolors bibliotek samt sjukhusbiblioteken i Värmland.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna förstudie har varit att bedöma om det finns behov av och förutsättningar för att genomföra en fördjupad granskning avseende den biblioteksverksamhet som bedrivs inom Region Värmland i enlighet med bibliotekslagen samt att öka kunskapen hos regions revisorer och revisionskontoret om biblioteksverksamheten. Ytterligare ett syfte med förstudien är att belysa framtagandet av ny biblioteksplan.

För att uppnå syftet med förstudien skulle följande revisionsfrågor besvaras:

- Vilken organisatorisk tillhörighet har biblioteksverksamheten i regionen?
- Vilka målsättningar finns för regionens biblioteksverksamhet?
- Vilka dokument, riktlinjer och rutiner finns avseende biblioteksverksamheten?
- Hur sker uppföljning och återrapportering, avseende biblioteksverksamheten till tjänstemannaledning och till politisk ledning?
- Hur har arbetet med framtagandet av ny biblioteksplan organiserats?

1.2 Avgränsning

Granskningen avgränsas till en förstudie avseende biblioteksverksamheten inom Region Värmland och framtagandet av ny biblioteksplan

1.3 Revisionskriterier

Granskningen har utgått från Regionfullmäktiges beslut samt tillämplig lagstiftning, föreskrifter och riktlinjer.

1.4 Ansvarig nämnd

Kultur- och bildningsnämnden ska förvalta och utveckla de gemensamma resurserna inom dessa områden på kultur- och bildningsområdet på regional nivå och ska fullgöra Region Värmlands uppgifter inom kultur och bildnings samt folkhälsoområdet.

Kultur- och bildningsnämnden är ansvarig nämnd för regionens biblioteksverksamhet

Hälso- och sjukvårdsnämnden är ansvarig nämnd för sjukhusbiblioteken som hör till hälso- och sjukvården.

Regionstyrelsen har ett övergripande ansvar för hela regionens verksamhet genom bland annat sitt uppsiktsansvar.

1.6 Metod

Granskning har genomförts i form av dokumentstudier och intervjuer. Företrädare för kulturavdelningen i regionen har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

I avsnitt **4. Källor** redovisas dokument som finns som underlag till granskningen.

2. Resultat

2.1 Biblioteksverksamheten i Region Värmland

Regional biblioteksverksamhet ska enligt lag finnas i alla regioner och ska bedrivas med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet.

Viktiga utvecklingsområden och prioriteringar är identifierade i den regionala biblioteksplanen 2021- 2024. Den regionala biblioteksplanen är framtagen i samråd med Värmlands kommuner, studieförbund, folkhögskolor, Karlstads universitet samt berörda föreningar, verksamheter och organisationer.

Enligt Region Värmlands kulturplan 2022-2025 ska den regionala biblioteksverksamheten:

- initiera gemensamma förändringsprocesser vid biblioteken, ta initiativ till projekt över kommun- och länsgränser, främja erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling och bistå biblioteken med rådgivning, inspiration och stöd i utvecklingsarbetet
- bedriva kvalificerad omvärldsbevakning, trendspaning och analys samt företräda de värmländska bibliotekens intressen på det nationella planet.

Kulturavdelningens uppdrag

Uppdraget är i första hand strategiskt och handlar om att på olika sätt stödja och stärka folkbiblioteken i deras arbete, utifrån bibliotekslagen och med lokala behov och förutsättningar i fokus. Kulturavdelningen arbetar i nära dialog och samverkan med regionens kommuner, med civilsamhället och med andra aktörer på regional och nationell nivå.

Kompetensutveckling, erfarenhetsutbyte och gemensamt lärande är en stor del av arbetet. Kulturavdelningen anordnar och deltar i konferenser, mässor och olika typer av fortbildningstillfällen samt samordnar nätverk och projekt. Andra exempel på insatser kan handla om verksamhetsutvecklande metoder, projektbidrag eller att verka för en ökad interaktion mellan forskning och bibliotekspraktik.

Biblioteken i Värmland

Biblioteken i Värmland är en del av en nationell infrastruktur. Det allmänna biblioteksväsendet i Värmland innefattar olika bibliotekstyper såsom folkbibliotek i varje kommun, skolbibliotek inom grund- och gymnasieskola, folkhögskolebibliotek, Karlstads universitetsbibliotek, sjukhusbiblioteken samt den regionala biblioteksverksamheten.

Det finns dessutom olika specialbibliotek som exempelvis myndighetsbibliotek. Dessa är offentligt finansierade med olika huvudmän: kommun, region eller stat, med likheten att de alla omfattas av bibliotekslagen. Utöver dessa finns också privata bibliotek, såsom förenings- och företagsbibliotek.

Bibliotek Värmland

Bibliotek Värmland är ett samarbete mellan länets kommuner där Karlstads universitetsbibliotek och sjukhusbiblioteken samt den regionala biblioteksverksamheten är samarbetspartners. Bibliotek Värmland är utgångspunkten i vårt utvecklingsarbete för biblioteksverksamheten i länet.

Den nuvarande regionala biblioteksplanen som gäller 2021 till 2024 är förlängd till och med 2026. Arbetet med att ta fram nästa biblioteksplan pågår, **se punkt 2.6.**

2.2 Vilken organisatorisk tillhörighet har biblioteksverksamheten i regionen?

Den regionala biblioteksverksamheten hör administrativt till kulturavdelningen som ingår i område kultur- och bildning.

Inom Region Värmland finns olika biblioteksverksamheter. Det finns bibliotek till stöd för verksamheter inom organisationen, folkhögskolebibliotek och sjukhusbibliotek. Region Värmland ansvarar även för den regionala biblioteksverksamheten och dess utvecklingsstöd till folkbiblioteken i länet.

Sjukhusbiblioteken i Värmland tillhör verksamhetsområde Centrum för klinisk forskning och utbildning som tillhör område Vårdkvalitet, som i sin tur tillhör Hälso- och sjukvården. Sjukhusbibliotek finns på sjukhusen i Arvika, Karlstad och Torsby.

De tre sjukhusbiblioteken tillhör samma enhet, Sjukhusbiblioteket i Värmland, och har samma bibliotekschef.

Sjukhusbiblioteken en är en del av det allmänna biblioteksväsendet.

Sjukhusbibliotekens uppdrag är att fungera som ett kunskapsstöd för personal inom hälso- och sjukvården, patienter och deras anhöriga. Sjukhusbiblioteken stödjer inhämtning av teoretisk kunskap på många olika sätt tex genom att:

- Ge litteraturvägledning.
- Gör bokinköp till hälso- och sjukvårdens verksamheter.
- Hantera prenumerationer och administrera tillgång till medicinska tidskrifter & databaser.
- Tillhandahålla litteratur och media i olika form och format.
- Genomföra systematiska sökningar på uppdrag från hälso- och sjukvårdens verksamheter.
- Stödja processen för ordnat införande av ny medicinsk teknik och HTA-frågor (**HTA** står för **Hälsoteknologisk bedömning** Health Technology Assessment och syftar till att utvärdera medicinska, ekonomiska, sociala och etiska aspekter av användningen av hälsoteknik.)
- Utbilda i informationssökning och referenshanteringsprogram.
- Omvärldsspaning.
- Utbilda patienter och närstående i källkritiskt förhållningssätt.

Sjukhusbiblioteken har också en viktig funktion på sjukhusen genom att erbjuda en möjlighet för patienter, anhöriga och medarbetare till en stunds avkoppling.

Region Värmland är också huvudman för fem **folkhögskolor**, Ingesunds folkhögskola, Klarälvdalens folkhögskola, Kristinehamns folkhögskola, Kyrkeruds folkhögskola och Molkoms folkhögskola.

Folkhögskolor omfattas inte av lagstadgade krav på skolbibliotek, och Folkbildningsrådet ställer heller inga sådana krav i sina villkor för statsbidrag. Studerande använder i den utsträckning som behövs de kommunala folkbiblioteken för lån, fjärrlån och databaser.

På varje folkhögskola finns ett bibliotek som bemannas av administrativ person eller som del av en lärartjänst. På några av folkhögskolorna finns även tjänster inrättade som bibliotekarie och kultursamordnare. På en folkhögskola finns också en biblioteksgrupp bestående av fyra språklärare som organiserar och köper in böcker.

2.3 Vilka målsättningar finns för regionens biblioteksverksamhet?

Kulturavdelningen, och därmed den regionala biblioteksverksamheten har följande mål:

1. God tillgång till ett brett kulturutbud av hög kvalitet i hela Värmland
2. Allas möjlighet till eget skapande och deltagande i kulturlivet
3. Barn och unga ska ha likvärdig tillgång till kultur
4. Ett obundet konst- och kulturliv som kan bidra till demokrati, yttrandefrihet och regional utveckling.

I biblioteksplanen har dessa mål brutits ner i målsättningar och prioriterade insatsområden.

2.4 Vilka dokument, riktlinjer och rutiner finns avseende biblioteksverksamheten?

Kulturavdelningens verksamhet styrs av Regionplan och budget 2025, Kultur- och bildningsnämndens svar på planeringsdirektivet, Region Värmlands kulturplan och Regional biblioteksplan.

2.5 Hur sker uppföljning och återsrapportering, avseende biblioteksverksamheten till tjänstemannaledning och till politisk ledning?

Uppföljning av befintlig biblioteksplan står angivet i planen: "Den regionala biblioteksplanen följs upp årligen genom avdelningens verksamhetsplan inom område kultur och folkbildning. Uppföljning görs även utifrån målsättningarna:

Målsättningen är att bidra till att bibliotekspersonal från alla kommuner i Värmland deltar i det regionala utvecklingsarbetet och tar del av de stödtillfällen och vidareutbildningsaktiviteter som erbjuds.

- Målsättningen är att bidra till att alla kommuner i Värmland har politiskt antagna och aktuella biblioteksplaner som tillämpas och följs upp.
- Målsättningen är att närheten till biblioteksservice i Värmland inte minskar under planperioden, vilket följs upp i en uppföljande närhetsanalys.
- Målsättningen är att människor i Värmland i högre grad kopplar ihop bibliotek med skapande verksamhet, vilket följs upp i en uppföljande användarundersökning."

Precis som all verksamhet inom kulturavdelningen följs verksamhetsplanen upp i delår- och helårsrapportering.

Ekonomi följs upp löpande upp i regionens månadsrapportering samt delårs- och helårsboksut.

2.6 Hur har arbetet med framtagandet av ny biblioteksplan organiserats?

Regional biblioteksplan 2021-2026

Den regionala biblioteksplanen för Värmland är ett strategiskt styrdokument, fastställt av kultur- och bildningsnämnden den 9 mars 2021. Planen gäller 2021–2026 (den är förlängd, tidigare slutår var 2024).

Biblioteksplanen är styrande för biblioteksverksamheter inom Region Värmland och vägledande för folkbibliotek, kommunala biblioteksplaner och andra aktörer som samverkar för biblioteksområdets utveckling.

Biblioteksplanens syfte är att tydliggöra de allmänna biblioteksverksamheternas uppdrag och att tydliggöra prioriteringar framåt för biblioteksverksamheterna inom Region Värmland. Biblioteksplanen ska också tydliggöra den regionala biblioteks- läs och litteraturfrämjande verksamhetens roll i förverkligandet av bibliotekslagen, Sveriges nationella biblioteksstrategi, Värmlandsstrategi och Värmlands kulturplan.

Avsikten med den regionala biblioteksplanen är att främja en stark biblioteksregion genom att ge underlag för att utveckla biblioteksverksamheter i Värmland och stimulera samverkan i länet. Planen omfattar inte all utveckling inom biblioteksområdet, utan lyfter viktiga utvecklingsområden som behöver genomföras i samverkan mellan aktörer på lokal, regional och nationell nivå.

Kommuner och regioner ska enligt bibliotekslagen (2013:801, 17 §) anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.

Den regionala biblioteksplanen innehåller dels en vägledande del för hela Värmland, dels en styrande del för biblioteksverksamheter inom organisationen Region Värmland.

Denna regionala biblioteksplan har tagits fram samordnat med arbetet att ta fram en ny regional utvecklingsstrategi samt arbetet för en ny kulturplan, folkhälsostrategisk plan och planer för Region Värmlands folkhögskolor.

Den nya biblioteksplanen, den nya kulturplanen samt den nya planen för kulturella och kreativa branscher har arbetats fram i en gemensam process som letts av kulturstrateger med ansvar för biblioteksplan respektive kulturplan samt enhetschefer och kulturchef på kulturavdelningen. Gruppen som arbetar med biblioteksplanen har hållit öppna dialoger i sex kommuner samt ett stort antal särskilda dialoger; med kulturchefer, bibliotekschefer, Region Värmlands samverkansparter för idéburen sektor och för funktionsrätt, kultur- och bildningsnämnden, nationella minoriteter och urfolket samerna.

Det har också genomförts en särskild dialogprocess med barn och unga, med hjälp från folkbiblioteken och Studieförbundet. Dialogerna hölls under höst 2024 och tidig vår 2025. Därefter följde skrivprocess.

Remissversionen. beslutades i Kultur- och bildningsnämnden i juni och är nu ute på remiss till 18 december. Under perioden januari – februari 2026 pågår bearbetning av remisser. I mars ska beslut tas i Region Värmlands Kultur- och bildningsnämnd för beslut i Regionfullmäktige i april för genomförande under 2027 - 2030.

3. Sammanfattande bedömning

Syftet med denna förstudie har varit att bedöma om det finns behov av och förutsättningar för att genomföra en fördjupad granskning avseende den biblioteksverksamhet som bedrivs inom Region Värmland i enlighet med bibliotekslagen samt att öka kunskapen hos regionens revisorer och revisionskontoret om biblioteksverksamheten. Ytterligare ett syfte med förstudien har varit att belysa framtagandet av ny biblioteksplan.

Utifrån granskningens resultat är vår bedömning att vi har fått svar på de frågor som ställts, och vi ser i nuläget inget behov av en fördjupad granskning.

Anders Marmon

Certifierad kommunal yrkesrevisor

4. Källor:

- Region Värmlands kulturplan 2022 – 2026 Diarienummer: KBN/250300
- Regional biblioteksplan 2021 – 2026 KBN/190366
- Regional biblioteksplan 2027–2030 remissförslag KBN/250246
- Information på Region Värmlands hemsida om biblioteksverksamheten
- Kultur- och bildningsnämndens protokoll 2025

Revisionen är ett demokratiskt kontrollinstrument som på uppdrag av fullmäktige ska granska styrelsens och nämnders verksamhet samt presentera en revisionsberättelse. I Kommunallagen fastslås att revisorerna bland annat ska granska:

- Om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.*
- Om räkenskaperna är rättvisande, samt*
- Om nämndernas interna kontroll är tillräcklig.*

Vidare genomför revisorerna fördjupade granskningar inom områden där det finns betydande risker som kan medföra allvarliga konsekvenser.

Region Värmlands revisorsgrupp består av 7 revisorer som utses av Regionfullmäktige. Revisionen biträds av sakkunniga vid regionens egna revisionskontor samt av upphandlade revisionsbyråer.

Information om revisionen och revisionsrapporter hittar du här: [Revision - Region Värmland \(regionvarmland.se\)](https://regionvarmland.se)
